

הבנינו ואלמדה

אצרות דעת, נשפי וזיוק ופרקי הדרכה מלוקטים מאוצר שיעוריו של הגד"ח רבי שמעון שפיצער שליט"א

למה אנו רוקדים בשמחת תורה? עבודת הרקידה בשמחת תורה, טעמה הפנימי וזיו ערכה!

מחג הסוכות לשמחת תורה:

להיעשות. אבל כשהעבודה היא לרקוד כמה שעות ברציפות, או להתפלל תפילות ארוכות וכדומה, אזי הדבר מכביד מאוד על לב האדם וקשה לו לקיימה. אומרים לו לאדם: עכשיו תעמוד על עמדך מבלי לזוז ותתפלל כמה שעות שחרית ומוסף ותשמע קריאת התורה. יכול הוא להתעייף בסברו שאין עבודתו חשובה ומחשבתו עלולה לברוח למרחקים. אפילו ביום הכיפורים, כשקיימו את כל סדר העבודה של כהן גדול באמצעות התפילה בפה, לא היה לנו אותו טעם ואותה נעימות שהיה לכהן גדול ולעמו בעת העבודה בבית המקדש, כי אין העבודה נראית בחוש ודומה לו למתפלל לפעמים כאילו לא פעל כלום בתפילתו. כן הדבר בעבודת שמיני עצרת שעיקרה השמחה והריקודים, בין הריקודים שלנו בעצמנו ובין הריקודים של הצדיקים וההסתכלות עליהם, שלפעמים קשה לנו לקיימה מפני שהיא עבודה נמשכת ולא עבודה הנעשית בעשיות מתחלפות. **כדי להקל עלינו את העבודה, יש לנו ללמוד היטב מה גודל חשיבותה של עבודת השמחה והריקודים.**

שמחת תורה - גמר כל החגים!

הנהגה פעמים רבות אנו נופלים אל תוך היום בפתע פתאום מחמת היותנו עסוקים בחג הסוכות ויום הושענא רבא שיש לכל אחד מהם עבודה גדולה בפני עצמה. אכן, עבור כך אנו מתחילים להתכונן ליום שמחת תורה כבר מעתה, וכפי שאנו נוהגים בהכנת המאכלים והתבשילים, שאנו מתחילים להכניס במוקדם בידוענו שהשנה אין זמן רב להכניס כי השבתים והחגים באים בזה אחר זה. מתחילים אנו כבר מעתה להתבונן בעבודת יום שמיני עצרת כדי שבבוא העת, נדע מה מלאכתנו וכיצד להפיק את התועלת הגדולה עבורנו מיום זה.

בספרים הקדושים מבואר **שביום זה מתחברות נשמות ישראל לאביהם שבשמים באופן החזק ביותר**, עוד יותר מכפי שהדבר נעשה בראש השנה ויום הכיפורים. ביום זה נעשה איחוד ביניהם באופן היותר גלוי ועל כן כל האומות אין להם שום שייכות ליום זה. **הרמ"ע מפאנו ז"ל** כתב שלכן נקרא יום זה "חג", מפני שכל המועדים חגים סביבו ומביאים את נשמות

עליו.

צדיקים פירשו מה שנאמר (דברים ד טו, יד-טו) "ושמחת בחגך... והיית אך שמח", על דרך פירושה של חז"ל על הפסוק "והתקדשתם והייתם קדושים", שעל-ידי שהאדם מקדש עצמו מעט, הקב"ה מסייע לו ומוסיף לו קדושה, אף כאן "ושמחת בחגך" - **תתחיל לעורר בעצמך את השמחה, והריני מבטיחך כי 'והיית אך שמח'.**

מה עושים בשמחת תורה?

והנה עד שלא הופיעו בעולם כתבי האריז"ל וספרי החסידות, ידעו המון העם כיצד לקיים את מצות השמחה והדבר היה פשוט אצלם. בשבעת ימי החג קיימו מצות הסוכה בהידור רב ושמחו את עצמם בבשר ויין כפי שהודיעו לנו חז"ל כי אלו הם המביאים את האדם לידי שמחה, ואפילו ביום שמיני עצרת שכבר נכנסו בו לביתם, מכיון שהיו צריכים להרבות ביום זה בשמחה, הרבו לאכול בשר ולשתות יין כדי להשיגה. אך משבאו ספרי הקבלה והחסידות ונדע שיש בשמחה זו איחוד גדול בין הבנים לאביהם שבשמים, עד שכל מה שיבקשו באותה עת יקבלו, נתעוררה השאלה כיצד משיגים דבר זה ומה צריך לעשות בעבורה. הלא ספרי הקבלה והחסידות באו לעורר את האדם ולהודיע לו שכל השנה תלויה בעבודתו בזה היום, ואם כן צריך לדעת גם כיצד עובדים את העבודה הזאת ומה עושים בשביל כך.

איך היא העשייה?

בעבודת יום הכיפורים היה הכהן גדול עושה עבודות קשות מאוד, שביניהן היו כניסות ויציאות רבות, כאשר בכל פעם הוא מקדש ידיו ורגליו, טובל, מחליף את בגדיו וחוזר ומקדש ידיו ורגליו. אולם למרות היות עבודתו קשה ומייגעת, קלה הייתה לכאורה מסדר העבודה שנותנים לנו היום, כי אז הכל היה מסודר בתכלית, מתי הוא נכנס ומתי הוא יוצא, איך הוא שוחט וכיצד הוא מזה, על איזה קרבן הוא מתוודה עבור עצמו ובני ביתו ועל איזה קרבן הוא מתוודה על כלל ישראל. כשהעבודה נמצאת בתהליך של עשייה, עשייה אחר עשייה, והכל רשום ומסודר מראש, קלה היא

הנה מועדי ישראל במהלך השנה כולה, נותנים לנפשו ונשמתו של היהודי את כל הזקוק להן כדי שתהיינה איתנות ובריאות. במהלך השנה יכול האדם לפגום בנשמתו ולהחליאה על ידי צבירת טינה בלבו על קרוביו או על ידי מקרים אחרים שאינם מטיבים עמו. **באים החגים, כל אחד בזמנו, ומנקים את נשמתו ומצמצמים אותה כדי לרפאותה ולהשיבה לבריאותה.** כן מבואר בזהר הקדוש לענין מצה שהיא "מיכלא דאסוותא", דהיינו שיש בסגולתה להחדיד אמונה בלב האוכלה ולרפאות את נשמתו, וכן הוא בסגולת כל חג וחג ומצוותיו. כולם מטרה אחת להם - **לחזק את נשמות ישראל ולהשיבם לבריאותם.**

חגי ישראל - בריאות הנפש!

אף חג הסוכות, מתחילתו לסופו, על כל המצוות שבו, מחזקים את נשמתו של היהודי באמצעות החיבור והדבקות עם השי"ת שהוא זוכה להם על ידי קיום מצוות אלו. וכמו שאנו רואים בענין המאכלים, שכלל שהאדם הולך ומזדקן, כך הוא מקפיד על עצמו יותר ויותר לאכול מאכלים בריאים דווקא ובאופן המבריא את גופו, כי אם עד כה נתן דרוך לפיו וזלזל בכל אזהרות הרופאים, כיון שמתחיל להזדקן, מתחיל הוא לחשוש מפני ה"סוכר" וה"לחץ-דם" ומבין שאין מדובר בדברים של מה בכך, אלא במציאות מבהילה שיש לקחתה לתשומת הלב; מבין הוא שעל-ידי שאכל עד כה מכל הבא ליד, הזיק את כל מערכות גופו, ומנסה הוא לתקנו מעתה, כן הוא ממש בצרכי הנשמה. במהלך השנה אין האדם שומע לפעמים לאזהרות הרופאים בענייני הנשמה. אומרים לו: דבר זה אינו בריא לנשמתך ודבר זה אינו בריא לנשמתך, אך הוא מזלזל באזהרות אלו ומוצא לעצמו התירים. כשבאים חגי השנה, עוצר האדם ממרוצתו ומחדיר בקרבו את התרופות הנפלאות המרפאות את נשמתו עד שהוא חוזר לאיתנו.

יש והאדם שרוי בעצבות במשך השנה ואינו מבין על מה ולמה באה לו עצבות זו, אך אם יתבונן יראה שבחג הסוכות שעבר עליו לא השכיל להכניס את השמחה ללבו ולרפאות את נשמתו, ואילו היה עושה כן, היה חוסך מעצמו את העצבות שעכשיו השתלטה

שמחת תורה - יום קבלת התורה

בספר "שם משמאל" הביא בשם זקנו הרף מקאצק ז"ע"א, וכן נמצא כתוב בספר "חסד לאברהם", שעיקר השמחה בשמחת תורה הוא על התחלת התורה מחדש. והיינו כדי שלא יעלה שמיך של מחשבה במוחו של היהודי: מה לי ולשמחה הזאת? הלא לא נבחנו אף לא על מסכת אחת מהש"ס בזו השנה! אין הדבר כן. יום זה הוא יום של קבלת התורה על כי בו מתחילים לקרוא את התורה מבראשית וכל אחד יכול וחייב ליטול בו חלק בראש.

לכאורה דיבורים אלו היו יכולים להיראות כדיבורים של חיזוק, עבור אלו שלא זכו שיהיו תורתם אומנותם, אבל האמת היא שכבר מצאנו בדברי המדרש, שכן נקבעו הדברים מתחילה, והובאו דברי המדרש בכמה וכמה מספרי החסידות, ובתוכם הרב המגיד מקאזניץ ז"ע"א בספרו הקדוש "עבודת ישראל" על סוכות: יום שמחת תורה נקרא "עצרת" וחג השבועות נקרא "עצרת" משום ששניהם ענין של קבלת התורה הם. וכפי שעבודת חג השבועות מתחילה בט"ו בניסן ונשלמת לאחר ספירה של ז' פעמים ז', כמו כן עבודת שמיני עצרת מתחילה בט"ו בתשרי ונשלמת לאחר ספירת ז'. ותמה במדרש: מדוע אם כן בשבועות סופרים ז' פעמים ז', ובשמחת תורה רק ז' ומשיב, שלפני שבועות שהוא בתחילת הקיץ קל להישאר בבית המקדש לחמישים יום, אבל בשמחת תורה שהוא בתחילת החורף אין קל להישאר, כי עוד מעט קט הדרכים יתקלקלו מן הגשמים, לכן ציוותה התורה לחגוג אותו מיד.

הוסיף המגיד מקאזניץ בשואלו תחילה: הרי כדי להגיע לקבלת התורה צריך לתקן המידות ולשם כך צריך חמישים יום שבכל אחד מהם מתקנים מידה אחרת, הכיצד נוכל לדלג על כל זה בגלל קלקול הדרכים? אלא על כרחין לומר – השיב המגיד – שכל התיקונים שאנו עושים בימי הספירה כדי להגיע על ידם לקבלת התורה, יכולים אנו לתקן בחול המועד סוכות, כך שביום שמחת תורה אנו מגיעים כבר מתקונים כדי לקבל את התורה מחדש.

מחשבות של קבלת התורה

וכתב בעל "חסד לאברהם", שבעת הריקודים בשמחת תורה, צריך האדם לעסוק במחשבות של קבלת התורה. פירושו של דבר שהוא צריך לקבל במחשבתו באופן מעשי ללמוד יותר במשך השנה. ויש ליתן דוגמא לדבר: כשאחד בא ללוות סוכים כסף מחבירו, מדרך העולם שהמלווה ישאל אותו: איך אתה מתכוון לפרוע לי את החוב, הלא אין בידך כמות? והלווה ישיב כנגדו: מתכוון אני לחסוך מכספי חמש מאות דולר מידי חודש בחדשו ובבוא העת יהיה לי בע"ה הסכום המלא לפרוע לך.

אף כאן צריך האדם לעשות חשבון בנפשו בעת הריקודים: איך אוכל להוסיף בלימודי מעתה והלאה, הלא עסוק אהיה גם להלאה בכלכלת המשפחה ועוד יעמדו כנגדי ניסיונות רבים, שהרי לא אהפוך באחת למלאך אלוקים? וכך יחשב חשבונות רבים עד שיגיע להחלטה שאם ילמד כל יום עם חברותא בשעה מסוימת ביום למשך חצי שעה לימוד הקרוב ללב, הדבר יעלה לו יפה. ולמה הוא רוקד: כי הוא שמח בידוע שאין הוא מקבל את הקבלה הזו מתוך לחץ וחידה, אלא מתוך שמחה וקרבת אלוקים, כי רק כך יהיה לו קיום!

ישראל אליו. עבודת האיש הישראלי מתחילה בפסח, וממשיכה בשבועות וסוכות, עד שהיא מגיע ליום שמחת תורה, שהוא פסגת העבודה. מטרת היהודי בחוגו את כל מועדי השנה, היא להגיע ליום זה.

ובכן, לאחר שנודע לנו כי יום זה גבוה מעל גבוה, עלינו ללמוד כיצד יהיה לנו שייכות ליום זה. ואכן, הצדיקים לימדונו שעל ידי הריקודים והשמחה של מצוה ובמיוחד השמחה עם התורה, זוכה האדם להכניס את קדושת היום אל קרבו ולא כרעיו ולשאוב ממנה השפעה גדולה לכל השנה כולה.

עצרת מלשון קליטה

הבינני: תמיד מתעוררת אצלנו השאלה, כאשר אנו לומדים על סגולות גדולות ונשגבות שישנם בימים מסוימים, כיצד נוכל להטמיע אותן בדמנו? כיצד נוכל לגרום לשגב קדושת היום להיאחז ברמ"ח אברנו וש"ה גידנו?

ואלמדה: והתשובה לכך נתן לנו האר"י הקדוש ז"ל, וכה כתב: "עצרת" פירושה מלשון קליטה, וכשהאדם עובד את עבודת שמיני עצרת, נפשו מסתגלת לקלוט למפרע את כל אותן הארות שקיבלה במשך כל המועדים שעברו עליה, אם זה עבודת הסליחה והכפרה של ראש השנה ויום הכיפורים ואם זה מצות ארבעת המינים והישיבה בסוכה, כולם נאחזים ונדבקים בנפש האדם באמצעות עבודת יום שמיני עצרת.

ואכן, כך אנו רואים, שבחצרות החסידים נהוג היה להתאמץ רבות בעבודת הריקודים של יום זה ולהזיע בהן הרבה. כי כשצריך להכניס פנימה את ההארות של כל המצוות ולהספיגן אל תוך העצמות כדי שיעמדו לו לאדם בעת צרה, חייבים להתאמץ כדי שיחדרו באופן אמיץ וחזק.

התורה מאירה את הנשמה

הבינני ואלמדה: כעין זה איתא בספר הקדוש "תפארת שלמה": כל אימת שאנו מקיימים מצוה אחת ממצוות התורה, אנו מאירים את אותיות אותה מצוה. ולמשל, כשאנו נוטלים ארבעת המינים בחג הסוכות, אנו מאירים את האותיות של הפסוק (ויקרא כג, ז) "ולקחתם לכם ביום הראשון", כי הוצאת תיבות התורה מדיבור למעשה מחיות את האותיות. כל העבודה שלנו בעשיית המצוות, היא להאיר את האותיות ולהפיהן בהן חיות ולא להשאירן באופן של ידיעות יבשות בלבד.

מבאר בעל "תפארת שלמה": בקיימנו את המצוות במשך כל חודש תשרי, אנו מאירים אותיות רבות בתורה ועושים את התורה למהודרת יותר ומאירה יותר, אך בהגיע יום שמיני עצרת, הדבר מתהפך. ביום זה אנו נוטלים את התורה המוארת ורוקדים ושמחים עמה, ועל ידי כן היא חודרת ללבנו ומאירה את נשמתנו בהארה גדולה מאוד. והרי זה בבחינת איתערותא דלתתא ואיתערותא דלעילא. מי מאתנו לא ישב בסוכה או לא נטל ארבעת המינים? הלא כולנו קיימנו מצוות אלו גם אם לא היינו במדרגה הנעלית ביותר! הארנו את התורה על ידי קיום המצוות, ועכשיו הזמן הוא לקבל מהתורה הארה שלא היינו יכולים להשיג באמצעות עבודתנו.

זה לשון ה"תפארת שלמה": "זהו ענין ההקפות בשמחת תורה, אחרי גמר כל התיקונים שבני ישראל האירו אותיות התורה, אזי מקיפין את הבימה עם התורה". אם עד כה הספר-תורה עמד באמצע ואנו הקפנוהו בלולבנו כדי להאיר את אותיותיו שוב ושוב,

עכשיו נשמתינו מרחפות באמצע והתורה מקיפה אותן כדי לתת להן הארה בכלל כפליים.

דיבורים קדושים אלו בכוחם להלהיב את לבבנו ולהאיר את נשמתנו בידענו שזה מה שמתרחש בשעה שאנו שמחים עם התורה ועושים עמה ההקפות.

הבינני ואחיה: סיפר לי יהודי, שכשאר ראה את דברי ה"תפארת שלמה", היה אומר למקורביו: גם אם אין לכם כח להשתתף בכל הריקודים, בכל זאת תקפידו לשבת בקודש פנימה תוך היכל בית הכנסת ולא לצאת החוצה, כי בפנים התורה פועלת את פעולתה ומאירה את הנשמות. אם תצאו החוצה, תפסידו את כל זה. עד היום עבדתם עבודת המועדים, התייגעתם והשקעתם, זה הזמן שמחלקים לכם את הפרס. אם תצאו החוצה, תוכלו להפסידו וחבל!

ה"יחידה" משתתפת עם שאר חלקי הנשמה

בספר הקדוש "בני יששכר" כתב, שכפי שיש כמה חלקים בנשמת האדם, נפש רוח נשמה חיה יחידה, כך יש כמה חלקים בכל מצווה. כשהאדם מקיים את עיקר המצוה בלבד, מתקשרת מצוה זו רק לשלושת חלקי הנשמה הראשונים שלו, שהם: נפש רוח ונשמה, אך כשמקיים אותה בהידור, דהיינו שעושה בה משהו שלא היה מחויב לעשותו על פי דין, אזי המצוה פועלת גם בחלק ה"חיה" שבנשמתו, וכשמקיים את המצוה בשמחה, אזי היא פועלת גם בחלק ה"יחידה" שבו. שמחה של מצוה חודרת למקום העמוק ביותר של הנשמה ופועלת שם את פעולתה.

מבאר ה"בני יששכר" כמין חומר: מדוע נקרא החלק העמוק בנשמה "יחידה"? מפני שכל הנשמות, אע"פ שנראות כחלוקות בהיותן מתחלקות לגופים שונים בעולם הזה, אבל בחלק הפנימי כולם חד הן - "יחידה" מלשון "אחדות". אף המצוות כך הן; בחלק החיצוני שלהן, מחולקות המה, יש מצוות תפילין, מצוות סוכה, מצוות ארבעת המינים וכן הלאה, אבל בחלק הפנימי שלהן, דהיינו בשמחה של מצוה, כולן אחת הן, כי השמחה היא על כך שזכינו לקיים מצוותי יתברך ואין שום חילוק איזה מן הציוויים קיימנו כעת, העיקר שקיימנו רצונו.

מבאר ה"בני יששכר" שכך היא גם עבודת יום שמיני עצרת, ועל הדרך שנתבאר בתחילה. עד כה קיימנו מצוות מעשיות לרוב במשך החגים והמועדים שעברו עלינו לטובה והכנסנו אותן אל תוך שלושת חלקי הנשמה הראשונים, ואם הדרנו באותן מצוות - גם אל חלק ה"חיה". כעת אנו רוצים לצרף אל החלקים הראשונים גם את חלק ה"יחידה" שבנשמתנו ואת זאת אנו עושים באמצעות השמחה של מצוה שהיא עיקר עבודת היום.

רואים אנו שכל הצדיקים, כל אחד בלשונו ובסגנונו, למדונו שיום זה בא להשלים את כל העבודות שעשינו עד כה בחדשי אלול ותשרי ולהוסיף תת לנשמתנו את כל ההשפעות הטובות של המצוות אשר יליו אותנו אל תוך לילות החורף הארוכים.

כעין זה גילו לנו הצדיקים שבאמירת "אשרי ובא לציון", "שיר של יום", "אין כאלוקינו" ו"עלינו לשבח" לאחר התפילה, מתקיימת ירידת השפע. האדם התפלל הרבה וביקש דברים רבים מהקב"ה. הכינו לו בשמים את כל מה שביקש ועכשיו הזמן לתתם לו. כשהוא אומר את כל אלה לאחר תפילתו, זהו הזמן. ואם הוא בורח אז למלאכתו, דומה הוא למי שביקש ממון מן העשיר, והעשיר הכין לו "טשעק", אך כיון שבא לתת לו, רואה הוא כי הוא נעלם ואיננו.

התפילה על הגשם בשמיני עצרת

ענין יש ביום זה והוא מה שתקנו חז"ל לבקש בו על הגשם, והנה לכאורה נראית תקנתם כסדר בלבד, וכפי שאמרה המשנה בתחילת מסכת תענית שהיה צריך להתחיל לבקש על הגשם בתחילת החג, אלא שאי אפשר לבקש על הגשם שיירד בעודנו יושבים בסוכות, ועל כן דחו את ההתחלה לשמיני עצרת. מדברי המשנה נראה שאין לזה שום שייכות ליום זה, אלא שחיפשו את ההזדמנות הראשונה לקבוע בה את ההתחלה, ומצאו אותה. אולם בספרים הקדושים אנו רואים שהדבר נקבע כן ככוונה תחילה, ומשום שיום זה הוא היום המסוגל ביותר מכל ימות השנה להמשיך השפע.

בספר "מאיר עיני חכמים" (מהדורא תניינא, לשמיני עצרת) כתב כך: לכאורה יש להבין, הלא בחג נידונין על המים, ואם כן מה שאין אנו יכולים להתפלל בחג על המים מפני שהגשם עלול להיכנס אל סוכתנו, אין זה מועיל לנו לכך שלא יתחתם גזר דינם של המים, ומה תועיל לנו להתפלל בשמיני עצרת על המים מאחר שכבר נחתם דינם מאתמול?

התירוץ הוא - והדברים מפליאים - מאחר ואנו יודעים שבחג נידונין על המים ואעפ"כ אין אנו מבקשים עליהם ברצוננו לקיים מצות הסוכה כהלכתה, הרי זה מסירות נפש גדולה מצדנו למען קיום המצוה. בבוא שמיני עצרת הקב"ה מתבונן במסירות נפשם זו של בני הנאמנים וקורע את גזר דינם של המים שכבר נחתם מאתמול ונותן לנו שנה של שפע ברכת ה'.

גשם כולל את כל השפע שהעולם זקוק לו

עוד מבואר בספרים הקדושים כי מאחר וביום זה אנו מתחברים ומתקשרים לאבינו שבשמים יותר מבשאר הימים, לפיכך זהו הזמן המסוגל ביותר לבקש על הגשמים. והאמת היא שבזמננו קשה מאוד להבין את הצורך הגדול בגשמי ברכה, ואפילו בארץ ישראל הזקוקה לגשמים, הלא רוב האנשים אינם עובדי אדמה ואינם נרתעים אם יערערו בפניהם על הצורך בגשם.

אולם יש לדעת, שגשם אין פירושו מים בלבד, אלא כוונתו לכל השפע הנמשך מלמעלה, וכפי שאמרו חז"ל פעמים רבות "גדול יום הגשמים..." הקב"ה לא הניח את עולמו להנהגת הטבע, אלא עדיין הוא משגיח עליה בכל עת, והוא קבע שלא יבוא השפע לעולם אלא על ידי התפילות והתחנונים, וכשיורד גשם לעולם, יורד עמו כל מיני שפע לעולם.

צרכי הגשם נרחבים לצרכים רוחניים

הרה"ק רבי משה יצחק מפשעווארסק זיע"א פירש מה שאנו מזכירים בתפילת הגשם "על הסלע הן יוצאו מים". לכאורה דבר זה נחשב היה לחטא שהרי נענש עליו משה ולא נכנס מחמתו לארץ ישראל, היתכן להזכירו ביום זה?! פירש בשם זקנו הרה"ק מליזענסק זיע"א: אם המים היו יוצאים ע"י דיבור בלבד, היו רק בעלי המדרגה יכולים ליהנות מהם, לפיכך מסר משה רבינו את נפשו והיכה על הסלע, כדי שהשפע יבוא ממדרגה פחותה יותר ותוכל להגיע גם אל האנשים הפשוטים.

בבואנו לבקש על הגשם, אומרים אנו: אע"פ שאיננו ראוים, אבל כפי שמשו רבינו ביקש שפע גם לפחותים, אף אנו מבקשים שפע לכל חלקי העם וגם למי שאינם ראוים. הצדיקים וביניהם הרה"ק מרימנוב זיע"א הודיעו לנו שיום זה מסוגל לבקשות גשמיות, כי ביום זה מתפללים על כל השפע הטוב שהעולם זקוק לו. יש מן הצדיקים שפירשו כך: "משיב הרוח" - משיבים הצדה את הרוחניות, ומוריד הגשם - מתעסקים בהורדת הצרכים הגשמיים לזה העולם. ביום זה קרובים אנו מאוד לאבינו שבשמים, ובהיותנו קרובים, יכולים אנו לבקש את כל מה שעולה במחשבתנו, כולל הצרכים החומריים, כי האדם הקרוב יכול לבקש הכל.

האמת שהשפע שאנו מבקשים ביום זה כולל תמיד גם צרכי הרוחניות, שהרי כמה מריבות ועניינים של שלום בית היינו חוסכים אם היה שפע גשמי בביתנו, וכמה עניינים של חינוך נעצרים בגלל מחסור בשפע גשמי. יכולים אנו לבקש בלי סוף שפע של דברים גשמיים, ואדרבה, ביום זה כשאנו רוקדים עם התורה, ברור הדבר למי שאמר והיה העולם, שכל כוונתנו כדי שנוכל לעבוד אותו עבודה תמה ולהציל עוד נשמות מישראל על ידי שפע הממון שיבוא לידנו וכן הלאה.

הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זיע"א שאל: בתפילת הגשם אנו אומרים: "זכור טען מקלו ועבר ירדן מים, ייחד לב וגל אבן מפי באר מים, כנאבק לו שר בלול מאש וממים..." מה היא השייכות בין שני הדברים, הנישואין עם רחל והמריבה עם שרו של עשו? פירש הרבי: יכול האדם להעלות בדעתו, אכן כשנלחם עם שרו של עשו, עסק בדברים גדולים ונשגבים, אך כשעסק בנישואין עם רחל, לכאורה עסק בדברים גשמיים. על זה אנו מודיעים שאין הדבר כן: "ייחד לב", הכל היה אצלו דבר אחד, כי גם כשהוריד את האבן מעל פי הבאר כדי לשאת את רחל, היה זה בשביל להקים כנסת ישראל. כשאנו מזכירים את מעשי האבות שהשכילו להפוך את צרכי הגשמיות לצרכים רוחניים, אנו מעוררים רצון מאת ה' להוריק עלינו שפע רב גם של צרכים גשמיים.

יום שמיני עצרת - שמחת תורה דומה לענין זה. ביום זה נשלמות כל העבודות והאדם זוכה לקבל את כל הטובות וההשפעות של כל אותן מצוות שקיים במהלך החדשים האחרונים - היערב לו אכול ושתו על חשבון ההשתתפות בשמחה ובריקודים בכל עוז?! יעשה האדם חשבון בעצמו כמה דמים שפך לקיום המצוות בהידור במשך שני חודשים אלו ויחשוב האם כדאי לו לבזבז יום אחרון זה בדיבורים בטלים בגלל מידה רעה ששמה "עצלות", או בגלל טיעונים אחרים שבחלקם נראים כמוצדקים, אך המבין יודע שמקורם בייצר.

שמחה של מצוה כשמירה

הרה"ק רבי משה לייב מסאטוב זיע"א דיבר בקדשו (חידישי המ"ל פרשת בראשית): כל אחד זקוק לשמירת חפציו שלא יאבדו ממנו, ואם בחפצי החומר הוא כן, כל שכן בחפצי הרוח. ומה היא השמירה? השמירה היא לשמוח תמיד במצוות שהוא עושה, כפי שהעידו חז"ל (ברכות טו, ב) על רב ברונא שהיה אדם גדול ושמו במצוות, פעם סמך גאולה לתפילה ולא פסק פיו מלשחוק כל היום. כל היום הלך בשמחה עבור המצוה שקיים.

מוסיף הרבי ר' משה לייב ומבאר: השמירה שיש בה בשמחה של מצוה, אינה ענין סגולי, אלא ענין טבעי ומוכן בשכל האדם. כשהאדם טועם טעם של מצוה ואינו שמח בו, כיון שיוצא לאחר מכן וטועם טעמם של תענוגי העולם הזה, הולך הוא מיד לאיבוד בתוך תענוגי השקר, כי אלו מעוררים אותו ומפעילים את כל אבריו וחושיו לשקוע בהם. אבל כשהאדם שמח בטעמם המתוק של המצוות ומתרגש מהם, כשיוצא לאחר מכן אל העולם החומרי, אינו הולך שם לאיבוד, כי עדיין טעמן המתוק של המצוות בלוע בקרבו ואינו רוצה להחליפם בעבור שום תענוגי העולם הזה.

ואכן כל אחד יכול להעיד על עצמו שבשעה או ברגע שהרגיש תענוג עילאי, בתפילת נעילה וכדומה, מאס לאחר מכן בכל ההבלים העוברים בעולם מיד ליד. וכן אנו יכולים לראות בעינינו כי אלו שחיים בעולם רוחני יותר ומרגישים טעם במצוות ושמחים בהם, מואסים בכל תענוגי העולם, כי אלו אינם מדברים להם ואינם קורצים להם, משום שיש להם תענוג גדול בהרבה ואמתי בהרבה.

שמחה של מצוה ממאיסה את הבלי העולם

זכורני באחד מאנשי ירושלים של מעלה, שבהיותו מלמד בינה לבחורי החמד, היה מתאונן ואומר: "למה להוטים כל כך לרדוף אחר ה"קאלטע טאמאטע"? [ענגבייה קרה]? מדוע אי אפשר להסתפק בעגבנייה רגילה?" בזה נסתכמו השגותיו בתענוגי העולם הזה, כי לא הכיר אותם ולא היה זקוק להם. לדאבוננו תענוגי העולם הזה, פושטים צורה ולובשים צורה בכל רגע ובכל שעה והורסים כל חלקה טובה, והדרך היחידה להינצל מהם, הוא להכניס בלב פנימה חיות של קדושה ושמחה של מצוה, כי אז כל אלו מאבדים את מראיתם ונמאסים על הלב.

יום שמחת תורה, הוא הזדמנות נפלאה להחזיר שמחה של מצוה והתרגשות דקדושה בלב פנימה. אל תאבד את מה שנותנים לך ואל תוותר עליו בשום אופן! איה תמצא אותו לאחר מכן? עשה זאת מחמת ציווי התורה ותרוויח בזה ובבא.

הרבנונות

בספר "תורת אמת" (שמיני עצרת תרמ"ו סעודת הלילה) איתא: התורה אמרה "ביום השמיני עצרת תהיה לכם", והנה במסכת קידושין מבואר שעצרת היא לשון קידושין ולכן האומר לאשה "הרי את עצורה לי" היא מתקדשת לו בזה. ביום זה אנחנו מתחברים אל אבינו שבשמים כאשר המתקדשת לבעלה, וכיון שכך נתחייב הקב"ה בכתובה, והכתובה היא השפע הגשמי והרוחני הבא אלינו מעתה והלאה. ולכן הגם שאין אנו מכירים את כל העניינים הנעשים ביום זה, אבל בדומה לאשה שאע"פ שאינה מכירה את כל מעשה הקידושין, כיון שהיא מסכמת בדעתה להתקדש חלים קידושה, אף אנו כיון שאנו מסכימים להתקרב אל אבינו שבשמים ולקבל את תורתו, חלים הקידושין, וממילא מתחייב הוא ליתן לנו שפע רב.

יש והאדם שרוי במצוקה כספית ואינו מאמין שהקב"ה רוצה להמשיך עליו שפע. גישתו אל התפילה היא בצורה כזו, כביכול אין עבורו מספיק כסף באוצרות העליונים. כשיידע עד כמה הקב"ה חפץ להוריק לו שפע, אלא שממתין שיפתח את פיו ויבקש, אזי ייגש אל התפילה באופן אחר לגמרי.

